[1]देवेट्-देवेड्-देवेजौ-देवेजः ; — —

[2]इष्टम्-इष्टः-इष्टवान्-इष्टी, याजितः, यियक्षितः, यायजितः-तवान् ;

यजः, [3]सोमयाजी-हविर्याजी[A], अग्निष्टोमयाजी, [4]यज्वा,[B] [5]यजमानः,

[6]ऋत्विक्, 'त्वं यज्ञे वरुणस्य [7]अवया असि ।' [8]उपयट्, [9]साधुयाजी,

याजः, यियक्षुः, [10]यायजूकः,[C] यायजः ;

---

1. देवान् यजतीति **देवेट्**। कर्मण्युपपदे, 'क्विप् च' (3-2-76) इति क्विपि 'वचिस्वपि**यजादीनां** किति' (6-1-15) इति यकारस्य सम्प्रसारणे, 'सम्प्रसारणाच्च' (6-1-108) इति पूर्वरूपे, षत्वे, जश्त्वे च रूपमेवम्।
2. निष्ठायाम्, **यजादित्वेन** सम्प्रसारणे पूर्वरूपे, षत्वे ष्टुत्वे च रूपमेवम्। 'इष्टादिभ्यश्च' (5-2-88) इतीन्प्रत्यये **इष्टी** इति रूपम्। एवमेव क्त्वाप्रभृतिष्वपि प्रक्रिया ज्ञेया।
3. 'भूते' (3-2-84) इत्यधिकारे, 'करणे **यजः**' (3-2-85) इति णिनिप्रत्यये रूपमेवम्। सोमेन इष्टवान् **सोमयाजी**। एवमेव **अग्निष्टोमयाजी** इत्यादि-सिद्धिरूह्या।
4. भूतार्थे, 'सुयजोर्ङ्वनिप्' (3-2-103) इति ङ्वनिप्प्रत्यये प्रथमैकवचने उपधादीर्घे नकारलोपे च **यज्वा** इति रूपम्।
5. तच्छीलादिषु कर्तृषु '**यजोः** शानन्' (3-2-128) इति शानन्प्रत्ययः। शित्त्वात् शपि, 'आने मुक्' (7-2-82) इति मुगागमे **यजमानः** इति रूपम्। यस्त्वसकृत् यागादिकं करोति स एवमुच्यते।
6. ऋतौ यजते, ऋतुं यजते, ऋतुप्रयुक्तो वा यजतीत्यर्थे धातोरस्मात् ऋतुशब्द उपपदे, '**ऋत्विक्**—' (3-2-59) इत्यादिना क्विन्। सम्प्रसारणे, पूर्वरूपे च कृते, निपातनात्, व्रश्चादिषत्वापवादतया 'क्विन्प्रत्ययस्य कुः' (8-2-62) इति कुत्वे च **ऋत्विक्** इति सिद्ध्यति।
7. '**अवे यजः**' (3-2-72) इति मन्त्रे ण्विन्प्रत्यये, उपधावृद्धौ '**अवयाः** श्वेतवाः पुरोडाश्च' (8-2-67) इति निपातनाद्धुत्वे च रूपमेवम्। छन्दस्येवायं प्रयोगः।
8. 'विजुपे छन्दसि (3-2-73) इति छन्दसि विषये उपोपपदे धातोरस्य विच्प्रत्यये षत्वे जश्त्वे च रूपमेवम्।
9. 'साधुकारिण्युपसंख्यानम्' (वा. 3-2-78) इति णिनिप्रत्यये रूपमेवम्।
10. '**यजजपदशां** यङः' (3-2-166) इति यङन्तादूकप्रत्यये, 'दीर्घोऽकितः' (7-4-83) इत्यभ्यासदीर्घे च रूपमेवम्।

A. 'मृषाऽसि त्वं **हविर्याजी** राघव च्छद्मतापसः।' भ. का. 6-129.

B. '**यज्वा**नश्च ससुत्वानो यानगोपीन्मखेषु सः॥' भ. का. 5-37.

C. 'तं **यायजूकाः** सह भिक्षुमुख्यैस्तपःकृशाः शान्त्युदकुम्भहस्ताः।' भ. का. 2-20.